

2.1.2014

Dnro 4296/4/13

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

KUNTA VIIVYTTELI VAMMAISPALVELUPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 1.10.2013 osoittamassaan kirjoituksessa ja siihen liittyvissä lisäkirjoituksissa - - - sosiaali- ja terveystoimen menettelyä asunnonmuutostöitä ja vammaispalvelulain tarkoittamia apuvälineitä koskevassa asiassa.

Kantelija kertoi, että hänen lastaan koskeva asunnonmuutostöihin liittyvä viranhaltijan päätös oli tehty vuonna 2009. Kantelijan mukaan päätöstä ei oltu kuitenkaan pantu täytäntöön. Kantelija kertoi hakeneensa vammaispalvelulain mukaisia taloudellisia tukitoimia uudestaan, mutta päätöstä ei oltu vielä kukaan toimeenpantu. - - -

- - -

3 RATKAISU

3.1 Vammaispalveluasian viivytyksetön käsittely

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asioiden käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 6 §:n mukaan sosiaalihuollon järjestämisen tulee perustua viranomaisen tekemään päätökseen. Hallintolain 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti ja se on myös perusteltava siten kuin saman lain 45 §:ssä säädetään. Päätöksenteossa on kiinnitettävä huomiota päätöksen sisällöllisiin vaatimuksiin ja päätöksenteon nopeusvaatimukseen.

Hallintolain 23 §:n mukaan hallintoasia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolain mainittu säännös viivytyksettömästä käsittelystä ei sisällä nimenomaista säännöstä siitä, missä ajassa hakemukset, vaatimukset tai muut viranomaiselle kuuluvat hallintotoimet ja asiat kuten päätöksen täytäntöönpano tulee käsitellä. Käsittelyajan viivytyksettömyyttä arvioitaessa on otettava huomioon asian merkitys palvelua tai tukitointa hakevalle henkilölle.

Hallintolaissa säädetty vaatimus viivytyksettömälle asian käsittelylle koskee hallintoasian käsittelyä kaikissa sen eri vaiheissa. Tämä merkitsee siis myös sitä, että päätöksen täytäntöönpanoon on ryhdyttävä viivyttämättä.

Vammaispalvelulain 3 a §:n 3 momentin mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluita ja tukitoimia koskevat päätökset on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun vammainen henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt palvelua tai tukitointa koskevan hakemuksen. Mikäli asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pitempää käsittelyaikaa, voidaan päätös tehdä myös myöhemmin. Tällaisessa tilanteessa viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä muut selvitykset.

3.1.1

Pihan asfaltointia koskevan päätöksen täytäntöönpano

- - - sosiaalitoimen antaman lausunnon ja selvityksen mukaan hakemus omakotitalopihan muutostöistä (pihan asfaltointi) tuli vireille 3.8.2009. Viranhaltija teki asiaa koskevan myönteisen päätöksen 8.12.2009. Selvityksen mukaan tässä yhteydessä lähetettiin asiakkaalle kirje, jossa ilmoitettiin muutostöiden tilaamisesta.

Kantelija ilmoitti 8.5.2010 sosiaalityöntekijälle, ettei pihan asfaltointitöitä oltu suoritettu. Kantelija otti uudestaan yhteyttä 17.2.2011 ja ilmoitti, että asfaltointityö oli edelleen suorittamatta.

Kantelija otti uudestaan yhteyttä asiasta huhtikuussa 2011 ja ilmoitti, että pihan asfaltointityö oli edelleen suorittamatta. Saamastani lausunnosta ja selvityksestä ilmenee, että tässä yhteydessä - - - sosiaalitoimi otti yhteyttä asfaltointityöntekijään, joka ilmoitti, että ”asfaltointi suoritetaan vapun jälkeen”.

Lausunnon ja selvityksen mukaan asiaan palattiin 27.6.2012. Tällöin ilmeni, että pihan asfaltointityö oli edelleen tekemättä.

Selvityksen mukaan kantelija oli itse ollut yhteydessä useaan otteeseen asfaltointityön ottaneeseen urakointifirmaan.

Kantelija ilmoitti kesäkuussa 2012, että suunniteltu ja päätetty asfaltointityö ei enää ollut riittävä hänen lapsensa tilanne huomioon ottaen. Tämän takia sovittiin, että pihan muutostöihin palataan syksyllä 2012 pidettävässä kantelijan ja sosiaalitoimen yhteisessä asiaa koskevassa kokouksessa. Selvityksen mukaan asiassa tehtiin 5.9.2012 kotikäynti.

Pihan asfaltointityöhön palattiin tämän jälkeen seuraavan kerran keväällä 2013. Selvityksen mukaan kantelijaa ohjattiin 8.5.2013 tekemään asiaa koskeva uusi hakemus.

Lausunnon ja selvityksen mukaan asfaltointiasia oli käsitelty myös vammaispalvelujen asiakasasioita käsittelevässä työryhmässä. Selvityksen mukaan tällöin ”todettiin, että päätöksen (2009 tehty myönteinen päätös) voimassaoloaika on umpeutunut, joten pyydetään uusi hakemus ja kustannusarvio ja laaditaan uusi päätös.” Selvityksen mukaan asiaa koskeva uusi hakemus tuli vireille 5.7.2013. Uusi myönteinen päätös tehtiin 25.10.2013. Minulla ei ole tietoa siitä, onko tämän uuden päätöksen täytäntöönpanotoimiin ryhdytty.

- - - sosiaalitoimen lausunnon mukaan pihan muutostöitä koskevassa asiassa ei ole aiheettomasti viivytelty. Selvityksen mukaan ”asian käsittely on vaatinut laajahkoa yhteistyötä

rakennusalan edustajien kanssa.” Edelleen selvityksen mukaan ”asiakkaan asiaan on reagoitu viivytyksettä ja hänen perheenjäsenten kanssa yhteisymmärryksessä joka kerta, kun asia on niin vaatinut ja sosiaalityöntekijä saanut tilanteesta tiedon.”

Arvioin asiaa seuraavasti.

Kuten edellä totesin, hallintolain säännös viivytyksettömästä käsittelystä ei sisällä nimenomaisia määräyksiä siitä, missä ajassa hakemukset, muut vaatimukset tai asian muu käsittely tulee viranomaisessa käsitellä. Käsittelyajan viivytyksettömyyttä arvioitaessa on otettava huomioon asian merkitys palvelua tai tukitointa hakeneelle henkilölle. Mitä suurempi merkitys ratkaisulla on asianomaisen jokapäiväisen elämän kannalta, sitä joutuisampaan käsittelyyn asiassa tulee pyrkiä. Korostan, että sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus luottaa siihen, että viranomaisen huolehtii oma-aloitteisesti päätöksensä täytäntöönpanosta. Joissain tapauksissa päätöksen täytäntöönpano voi edellyttää asiakkaan omaa myötävaikutusta. Tällaisesta tilanteesta ei nyt ole ollut kysymys.

Kantelijan toimittaman lisäkirjoituksen liitteen (toimintaterapeutin lausunto 17.9.2009) kantelijan vaikeavammaisen lapsi sairastaa etenevää Sallan tautia. Lapsi tarvitsee liikkumisessaan ja muutoin runsaasti apuvälineitä. Kysymyksessä olevilla vammaispalvelulain tarkoittamien taloudellisten tukitoimien tarkoituksena on helpottaa ja edistää vaikeavammaisen lapsen liikkumista ja päivittäisissä toiminnoissa suoriutumista. Taloudellisia tukitoimia on haettu myös lapsen turvallisuuden tueksi. Kantelijan toimittaman uuden asiaa koskevan hakemuksen mukaan lapsen kuljetuksessa käytetään raskasrakenteista sähköavusteista pyörätuolia. Lapsen kuljetuksessa tarvittavat autot ovat myös suurikokoisia (ambulanssi, invataksi ja pakettiauto).

Saadun selvityksen mukaan taloudellisissa tukitoimissa on ollut kysymys sellaisesta lain tarkoittamasta muutostyöstä, joiden tarkoituksena on ollut edistää lapsen edellytyksiä elää ja toimia yhdenvertaisesti muiden ihmisten kanssa sekä poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja esteitä. Kysymyksessä olevat vammaispalvelulain tarkoittamien taloudellisten tukitoimien on katsottu olevan välttämättömiä lapsen selviytymiselle vammaispalvelulain 1 §:n tarkoittamin tavoin. Mielestäni nämä seikat olisi tullut ottaa huomioon myös päätöksiä täytäntöönpanossa.

Kantelijan lasta koskevan päätöksen täytäntöönpano on kestänyt lähes neljä vuotta. Saamani selvityksen mukaan pihaa ei ole asfaltoitu jo vuonna 2009 tehdyn päätöksen mukaisella tavalla. Asiassa on tehty sen sijaan uusi päätös kantelijan uuden hakemuksen perusteella. Kuten edellä totesin, en ole saanut selvitystä siitä, että tätä uuttakaan päätöstä olisi pantu täytäntöön.

- - - sosiaalitoimen selvityksestä ilmenee, että päätöksen täytäntöönpano on viivästynyt - - - sosiaalitoimesta johtuvasta syystä. Asiaan on vaikuttanut selvityksen mukaan mm. työntekijävaihdokset ja tästä johtuva tiedonkulun häiriö.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 18 §:n mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Tässä tarkoituksessa viranomaisen tulee muun muassa pitää luetteloja käsiteltäväksi annetuista ja otetuista sekä ratkaistuista ja käsitellyistä asioista tai muutoin huolehtia siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä.

Viranomaisen tulee seurata päätöstensä täytäntöönpanoa ja huolehtia siitä, että täytäntöönpanoon ryhdytään siinä ajassa ja sillä tavoin kun lainsäädännössä erikseen säädetään.

Kantelijan alaikäistä, vaikeavammaista lasta koskevaa edunsuovaa päätöstä ei saadun selvityksen mukaan ole pantu osittainkaan täytäntöön. Päätös on tehty vuonna 2009 ilman, että täytäntöönpanotoimiin olisi ryhdytty.

Asiassa saadun selvityksen mukaan kantelija on useaan eri otteeseen tiedustellut kyseessä olevan päätöksen täytäntöönpanoa ja pyrkinyt myös itse selvittämään asiaa siltä yksityiseltä palveluntoimittajalta, jonka kanssa - - - kaupunki on tehnyt sopimuksen asfaltoinnin suorittamisesta.

Saadun selvityksen perusteella pidän laiminlyöntiä vakavana. Kyseessä on ollut vaikeavammaisen alaikäisen lapsen tarvitsemien välttämättömäksi katsottujen taloudellisten tukitoimien järjestämisestä. - - - sosiaalitoimi on tehnyt asiassa päätöksen, mutta ei ole huolehtinut päätöksen täytäntöönpanosta. Kantelijalla ja hänen lapsellaan ei ole ollut mahdollisuutta saattaa asiaa tuomioistuimen tai muun tahon käsiteltäväksi, joka olisi voinut tutkia viranomaisen menettelyn oikeellisuuden. - - - sosiaalitoimen ja sen viranhaltijoiden passivisuus asiassa on voinut vakavasti vaarantaa kantelijan vaikeavammaisen lapsen tärkeitten etujen toteutumisen. Katson, että - - - sosiaali- ja terveystoimi on menetellyt asiassa hallintolain, sosiaalihuollon asiakaslain sekä vammaispalvelulain vastaisella tavalla.

- - -

4

TOIMENPITEET

Annan eduskunnan oikeusasiamiehestä säädetyn lain 10 §:n 1 momentin nojalla - - - sosiaali- ja terveystoimelle huomautuksen vastaisuuden varalle edellä selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän tästä päätöksestäni jäljennöksen - - - sosiaali- ja terveystoimelle sekä kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunnalle.